

АДАМ МУРЗІЧ. ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА

А. В. Шэдава,

*кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт, загадчык кафедры
мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
культуры і мастацтваў*

Беларуская зямля надзвычай багатая таленавітымі людзьмі. Любы, нават самы глухі яе куток неаднаразова станавіўся месцам нараджэння вядомых, а то і знакамітых дзеячаў беларускай мастацкай культуры. Таму ўсе размовы аб малой радзіме будуць няпоўнымі, калі не згадаць аб людзях, якія сваёй творчай дзейнасцю садзейнічалі развіццю той альбо іншай галіны беларускага мастацтва. Адным з такіх дзеячаў з'яўляецца ўрадженец горада Ляхавічы Брэсцкай вобласці Адам Асманавіч Мурзіч, які ўнёс значны ўклад у развіццё беларускага вакальнага і музычна-тэатральнага мастацтва.

Адам Мурзіч – музыкант, педагог, грамадскі дзеяч, вядучы прадстаўнік беларускай вакальнай школы. Гэта адзін з лепшых у Беларусі педагогаў па вакале, які больш за сорок гадоў свайго жыцця прысвяціў выкладчыцкай дзейнасці і за гэты час выхаваў больш за 120 спевакоў. Яго вучні з'яўляюцца лаўрэатамі прэстыжных міжнародных конкурсаў, працуюць у вядучых тэатральных калектывах Рэспублікі Беларусь, Расіі і іншых краін. Сярод іх – народны артыст Беларусі Я. Еўдакімаў; заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь С. Трыфанаў, А. Мельнікаў, А. Заянчкоўскі; салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Д. Капілаў, А. Жукаў, А. Дрынеўскі, М. Грыгорчык і І. Сільчукоў; артысты Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Расіі А. Раславец і І. Гоўзіч; спевакі Дзяржаўнага акадэмічнага Марыінскага тэатра Г. Амбарцюмян і У. Успенскі; саліст Камернага музычнага тэатра «Санкт-Пetersбургь Опера» Ю. Баршчоў; вакалісты Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя М. П. Мусаргскага – Міхайлаўскага тэатра К. Жаровін і А. Гонца; артыст Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Массавета Г. Матвейчук; салістка Адэскага нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы і балета З. Доўгая; спявачка Днепрапятроўскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета (Украіна) З. Кідрон; саліст Зальцбургскага дзяржаўнага тэатра (Аўстрыя) А. Магілівец; артыст Нацыянальнага тэатра Мюн-

хена (Германія) М. Мацюшэўскі; вакаліст Ізраільскай оперы (Ізраіль) А. Трыфанаў.

Сваю прафесійную дзейнасць А. А. Мурзіч пачаў у 1969 г. Пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага па спецыяльнасці «сольныя спевы» ён выкладаў вакальныя дысцыпліны ў Маладзечанскім музычным вучылішчы. Яркі педагагічны талент дазволіў яму паспяхова працаваць у абранай сферы дзейнасці, увесь час удаस्कанальваць сваё прафесійнае майстэрства.

З 1978 г. Адам Асманавіч выкладаў вакал у Мінскім дзяржаўным музычным вучылішчы імя М. І. Глінкі. Глыбокія прафесійныя веды, бліскучае валоданне метадыкай навучання дазволілі яму больш за 30 гадоў быць старшынёй цыклавой камісіі «спевы» ў гэтай навучальнай ўстанове. За час працы ў музычным вучылішчы ім было апублікавана 7 вучэбна-метадычных прац, сярод якіх метадычнае выданне «Школа спеваў», шэраг вучэбных праграм і вучэбныя дапаможнікі па пастаноўцы голасу, сольных і харавых спевах.

З 1974 да 2010 гг. А. А. Мурзіч быў старшынёй метадычнага савета па сольных спевах сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь. У 1990-я гг. выкладаў на кафедры сольных спеваў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, з'яўляўся кансультантам па вакальным майстэрстве ў Нацыянальным акадэмічным аркестры сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам М. Фінберга.

А. А. Мурзіч працуе членам журы на розных міжнародных і рэспубліканскіх вакальных конкурсах (Міжнародны вакальны конкурс імя І. Годзіна «Juventus cantu» ў Славакіі, Міжнародны конкурс вакалістаў «Гран-пры Санкт-Пецярбурга», Рэспубліканскі конкурс юных вакалістаў імя Ф. Шаляпіна, «Новыя галасы Беларусі», «Зорка ўзышла над Беларуссю» і інш.). Ён з'яўляецца пастаянным членам журы конкурсу «Нацыянальная прэмія ў галіне тэатральнага мастацтва імя Л. П. Александроўскай» і Адкрытага конкурсу імя С. Манюшкі «Убельская ластаўка» для студэнтаў-вакалістаў вышэйшых музычных навучальных устаноў (кансерваторый, акадэміі музыкі, універсітэтаў). Па цяперашні час праводзіць майстар-класы і творчыя сустрэчы для выкладчыкаў і навучэнцаў музычных каледжаў па спецыяльнасці «спевы».

Новы этап прафесійнай кар'еры А. А. Мурзіча пачаўся ў 2010 г., калі ён быў запрошаны ў Беларускі дзяржаўны акадэ-

мічны музычны тэатр (БДАМТ) на пасаду мастацкага кіраўніка. Асноўнай мэтай сваёй працы ў якасці мастацкага кіраўніка тэатра Адам Асманавіч вызначыў узняцце вакальна-сцэнічнай культуры выканаўцаў на якасна новы ўзровень. Для дасягнення гэтай мэты ў тэатры былі пастаўлены 3 оперы: «Званочак, ці Шлюбная ноч аптэкара» Г. Даніцэці, «Паяцы» Р. Леанкавала, «Алека» С. Рахманінава, а таксама арганізаваны шэраг сімфанічных канцэртаў з мэтай павышэння выканальніцкага ўзроўню артыстаў аркестра.

Дзякуючы дзейнасці А. А. Мурзіча выкрышталізаваліся асноўныя кірункі рэпертуарнай палітыкі тэатра. Па-першае, гэта зварот да аперэтакнай класікі, якая з'яўляецца выдатнай школай прафесійнага майстэрства, стабілізатарам стылю і выканальніцкай манеры для артыстаў і музыкантаў, спрыяе спасціжэнню імі лепшых традыцый увасаблення музычна-камедыйных спектакляў. Па-другое, гэта садзейнічанне стварэнню і сцэнічнаму ўвасабленню твораў беларускіх аўтараў – мюзікла і музычнай камедыі.

У сваёй працы Адам Асманавіч імкнецца да папаўнення рэпертуару тэатра спектаклямі, створанымі на аснове музычнага і літаратурнага матэрыялу высокай мастацкай каштоўнасці. За час яго працы ў тэатры да пастаноўкі былі прынятыя: класічныя аперэты «Граф Люксембург» і «Вясёлая ўдава» Ф. Легара, «Цыганскі барон» І. Штрауса, «Сільва» і «Містэр Ікс» І. Кальмана, «Баль у Савое» П. Абрахама; музычныя камедыі «Аршын мал алан» У. Гаджыбекава, «Вяселле ў Малінаўцы» Б. Аляксандрава; мюзіклы «Вестсайдская гісторыя» Л. Бернастайна, «Шалом алейхем! Мір вам, людзі!», «Вішнёвы сад» і «Тытанік» А. Хадоскі, «Мая цудоўная лэдзі» Ф. Лоу; балеты «Сон Дон Кіхота» Л. Мінкуса, «Клеапатра» Г. Шайдулавай, «Шчаўкунок», «Лебядзінае возера» і «Спячая прыгажуня» П. Чайкоўскага і інш.

З мэтай актывізацыі стварэння музычна-сцэнічных твораў, заснаваных на нацыянальнай тэматыцы, у БДАМТ пры актыўным удзеле А. А. Мурзіча быў абвешчаны конкурс сярод беларускіх аўтараў – кампазітараў і драматургаў. Вынікам такой працы стала супрацоўніцтва тэатра з беларускімі кампазітарамі А. Атрашкевіч, В. Саўчыкам, А. Хадоскам, У. Кандрусевічам, У. Кур'янам і драматургамі А. Туравай і А. Дзялендзікам. Афіша тэатра ўзбагацілася пастаноўкамі першага нацыянальнага мюзікла «Соф'я Гальшанская» У. Кандрусевіча, які па выніках III рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва «Нацыя-

нальная тэатральная прэмія» прызнаны першым у намінацыі «Найлепшы спектакль музычнага тэатра» (2014), балета «Ас-соль» В. Саўчыка і мюзікла для дзяцей «Навагодні перапалох у казачным каралеўстве» А. Атрашкевіч.

Дзякуючы дзейнасці А. А. Мурзіча творчы калектыў БДАМТ плённа супрацоўнічае з творами такіх расійскіх кампазітараў, як К. Брэйтбург («Блакітная камя», «Джэйн Эйр»), Г. Гладкоў («Звычайны цуд»), У. Баскін («Сапраўдная гісторыя паручніка Ржэўскага»), Г. Шайдулава («Прыгоды Кая і Герды», «Клеапатра»). У тэатр запрашаюцца майстры самай высокай кваліфікацыі: рэжысёры (заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі М. Кавальчык), дырыжоры (А. Лясун, А. Галанаў) і балетмайстры (народная артыстка Беларусі Е. Фадзеева, народная артыстка Азербайджана М. Аліева, галоўны балетмайстар Свядлоўскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра музычнай камедыі Н. Масквічова).

Яшчэ адным значным кірункам дзейнасці А. А. Мурзіча ў якасці мастацкага кіраўніка тэатра стала забеспячэнне пераёмнасці пакаленняў у трупі, пошук і падтрымка таленавітай моладзі. З мэтай выяўлення творчага патэнцыялу найбольш адораных маладых вакалістаў Адам Асманавіч выступіў адным з ініцыятараў правядзення Адкрытага конкурсу імя С. Манюшкі «Убельская ластаўка» на базе БДАМТ ў 2012 г. Асноўнай задачай конкурсу стала выяўленне і ацэнка творчага патэнцыялу найболей адораных маладых вакалістаў з мэтай запрашэння іх на працу ў Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр, а таксама абмен прафесійным вопытам і наладжванне творчых кантактаў паміж прадстаўнікамі розных вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь у сферы культуры і мастацтва.

У цяперашні час маладзёжная частка трупы тэатра прадстаўлена таленавітымі артыстамі, якія валодаюць значным творчым патэнцыялам, добрымі перспектывамі і ўмовамі для далейшага творчага росту. Сярод іх – В. Жалезкая, С. Кілессо, А. Алімірзоеў, В. Жбанкова-Стрыганкова, М. Русецкі, А. Хамічонак, Ш. Хачатуран, А. Рымкевіч, С. Жараў, А. Вайцеховіч, Э. Вайніловіч і інш. Для павышэння іх вакальнага і акцёрскага майстэрства была створана серыя класічных канцэртаў, ажыццёўлена некалькі пастановак оперных спектакляў і аперэт. Усё гэта спрыяе авалоданню моладдзю ўсімі кампанентамі сцэнічнага майстэрства, шырокім стылістычным дыяпазонам, новымі выразнымі сродкамі вакалу і драматычнай ігры.

Адам Асманавіч вядзе пастаянную працу над павышэннем выканальніцкага майстэрства трупы, сам займаецца з артыстамі. За час працы ў тэатры пад яго кіраўніцтвам падрыхтаваны шэраг лаўрэатаў і дыпламантаў Міжнароднага конкурсу вакалістаў «Гран-пры Санкт-Пецярбурга», 2010; Міжнароднага конкурсу маладых артыстаў аперэты і мюзікла імя народнага артыста СССР Уладзіміра Курачкіна, 2014 (Я. Ермакоў, А. Прохараў, А. Гелах, С. Суцько, А. Хамічонак, В. Жбанкова-Стрыганкова, Д. Маціеўскі, Д. Мальцэвіч). Таксама А. Гелах і В. Жбанкова-Стрыганкова былі ўзнагароджаны вышэйшым прызам грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз тэатральных дзеячаў» – «Крыштальная кветка» (2012).

У якасці мастацкага кіраўніка А. А. Мурзіч ініцыяваў шэраг маштабных творчых праектаў тэатра, якія атрымалі шырокі рэзананс у сродках масавай інфармацыі Беларусі. Сярод іх – «Музычны калейдаскоп» з твораў беларускіх аўтараў у 2010 г.; «Чароўны свет аперэты», «Барытоны Беларусі спяваюць пра каханне», удзельнікамі якога сталі вядучыя салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь і Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, «Чароўная ноч класікі ў музеі пад адкрытым небам» (сумесна з Беларускай дзяржаўнай музеем народнай архітэктуры і побыту), «Вечар старадаўняга раманса» (у межах «Музычных вечароў у Мірскім замку») у 2011 г.; «Начное брадвейскае шоу ў музеі пад адкрытым небам» (у межах «Шэдэўраў сусветнай класікі ў музеі пад адкрытым небам»), «Полымя кахання» з твораў С. Рахманінава, «Мелодыі нашага часу» ў 2012 г.; «Баль у Соф'і Гальшанскай» у 2013 г., «Усё лепшае» ў 2017 г., «Фарбы восені» ў 2018 г. і г. д. Акрамя таго, Адам Асманавіч прымае актыўны ўдзел у ажыццяўленні міжнародных праектаў БДАМТ. Гэта, першым чынам, сумесныя міжнародныя культурныя праекты Беларусі і Азербайджана – пастаноўка музычнай камедыі «Аршын мал алан» азербайджанскага кампазітара У. Гаджыбекава, балетаў «Тысяча і адна ноч» Ф. Амірава і «Клеапатра» Г. Шайдулавай; пастаноўка фолк-рок-оперы «Трыстан і Ізольда» французскага кампазітара А. Сімона, а таксама шэраг канцэртаў і спектакляў з дырыжорам Херарда Эстрада (Венесуэла).

А. А. Мурзіч ўдзельнічае ў шматлікіх гастрольных паездках тэатра па розных рэгіёнах Беларусі, садзейнічае прэзентацыі беларускага музычна-тэатральнага мастацтва на высокім прафесійным ўзроўні ў Расіі (Екацярынбург, Петразаводск, Сма-

ленск, Калуга, Тула, Масква), Літве (Вільнюс, Каўнас), Латвіі (Рыга, Клайпеда, Даўгаўпілс, Рэзекнэ).

А. А. Мурзіч – член Саюза музычных дзеячаў, член грамадскага савета пры Беларускаім дзяржаўным ўніверсітэце культуры і мастацтваў; працаваў у Рэспубліканскім савеце па музычным мастацтве пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Выдатныя дасягненні А. А. Мурзіча ў прафесійнай і грамадскай дзейнасці, шматгадовая плённая творчая праца і значны ўклад у развіццё і ўзбагачэнне духоўнага патэнцыялу і культурнай спадчыны беларускага народаадзначаны на дзяржаўным узроўні. У 1992 г. за заслугі ў развіцці беларускай вакальнай школы і падрыхтоўцы музыкантаў-выканаўцаў яму прысвоена ганаровае званне «Заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь». Ён узнагароджаны Ганаровымі граматамі ўпраўлення культуры Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта (2006, 2016), Мінскага гарадскога савета дэпутатаў (2016), Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (2016) і Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (2009). У 2001 г. узнагароджаны нагрудным знакам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «За ўклад у развіццё культуры Беларусі», у 2016 г. – медалём «100 гадоў прафсаюзнаму руху Беларусі» Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, у 2017 г. – медалём Францыска Скарыны.

А. А. Мурзіч унёс неацэнны ўклад у развіццё беларускага музычнага і музычна-тэатральнага мастацтва. Дзякуючы невычэрпнай энергіі, працавітасці, аптымізмуён праз гады пранёс маладосць душы і шчодрасць таленту, захаваў аптымізм і нязменную зычлівасць. Усё жыццё музыканта – гэта прыклад высокага служэння мастацтву, сведчаннем чаму з’яўляюцца шматлікія ўзнагароды і ганаровыя званні, а таксама невычэрпная любоў і прызнанне вучняў і прыхільнікаў.